

ГОД. XXI.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 23.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Изази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда с дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

ГРАЂА ЗА ИСТОРИЈУ СРПСКОГ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА.

Од ЈОВАНА ЂОРЂЕВИЋА.

(Наставак).

Иако се провлачила та ствар све до после нове године 1871., пуна три месеца. Тек тада се завршише дуги преговори и погодбе с новим управитељем и овај се појави у лицу — г. *Малетића*.

Испрва сам се обрадовао надајући се, да ће ми се управитељска брига сасвим с врата скинути, па да ћу се само за књижевну струку, за реперторију старати. На скоро сам увидео, да сам се одвише рано радовао.

Малетић је био на управи пуних једанаест месеци, и скоро половину тога времена провео је изван Београда, одмарајући се, за време школских ферија на киселој води у Аранђеловцу, а за време скупштине седећи као владин посланик у Крагујевцу. За то време морао сам га ја, као најстарији после њега чиновник, у дужности замењивати, поред мојих послова и његове вршити, и још њему давати рачуна, за што публика слабије долази у позориште, и како то, да се не даје месечно по пет шест већих нових комада, и друге томе сличне замерке.

Па и кад није био на страни, опет је било од њега мало користи. Како је у пету доба имао две дужности, то није ни једну вршио потпуно. Наизменце отправаљајући послове час у позоришту, час у гимназији, свагда је долазио узрујан, као поплашен, и својом пргавошћу само нам је посао кварно.

Он је уживао поверење владино, и то га је поглавито и довело и на председничку столицу у одбору и на чело нове управе у позоришту. Кад још додамо, да је он био познат и уважен и као песник, и као критичар, и као управљач у неким дипломатским дружинама, а при том још важно и као човек чуваран, уредан и строг, онда се није ни чудити, што

се влада од његове управе надала и добром реду и успешном раду у позоришту.

Малетић је био све то, али није имао ни мрвице *такта*. Он се с глумцима није умео наћи, а они су *најглавнији фактор* у позоришту. Ту није доста бити ни добар песник, ни полицајац, ни администратор, ни финансиста: ако не познајемо из темеља онај свет на да скама, ако не умемо проићи у унутрашњост глумчеве душе, и ако не умемо поштовати његове врлине, а имати потребног обзира према његовим слабостима. Ко то није научно, тај никад неће знати, кад ваља употребити строгост, а кад попуштање, и (да се послужим фразом покојног Андрашије) кад треба употребити *колач*, а кад *корбач*.

Малетић није умео свирати у тај фини инструменат. Он је падао из једне крајности у другу. Бюрократском суровошћу и педантеријом изазивао је отпор; а кад га је изазвао у јачем степену, повлачно се натраг. Ево томе примера.

Одмах у почетку своје управе наваљивао је, ја се напину за глумце *нова правила*, ма да за то није било никакве потребе. Добра су била и стара правила са неколико тачака. У дружини је владао ред. Али Малетићу се допадно нека штампана правила из Немачке, читава књига! Он та правила преведе, поднесе их министру на одобрење, па их после дружини објави, читајући тачку по тачку, и упштајући се у објашњење с глумцима. Више од два сахата је требало док се тај волуминозни „опус“ (неких 15 табака) прочитао и прокоментарисао. Највише је копкало глумце, што је у одељку о казнама стајало, да се глумац може казнити и *затвором*. На то се дигне граја

и глумци „страјкују“. Седам дана није било представе.

Малетић није требао да издаје *овака* правила дружини (кад нису ни требала): али кад их је већ једном објавио, па и министров потпис на уста добио, онда је требало или *одступити од управе*, или *страјкаше отпустити*, пошто су и онако сви писмено изјавили, да се „одричу сваке дужности“.

Малетић није учинио ни једно ни друго. Он је попустио страјкашима, с њима се лепо и хришћански измирио, па он тргао натраг правила, а они наставили свој прекинути рад. Позориште је остало без икаквих правила нека три месеца, док нису била измењена Малетићева правила и из њих уклоњено све, што је изазвало страјк. Мир се привидно повратио, али је „престпљу“ управитељеву одзвонило.

За време позоришних феерија оставе позориште: Телечки, Јеленска, Пелеш и Неца Недељковић. На место Јеленске ангажује Малетић Ивана Бајзову (!!!) из Загреба, а у неком чудноватом наступу ђудливости откаже Мари Гругровој, која је била најбоља и једина од наших млађих глумица! (Срећом прејемник Малетићев поправао је одмах обе ове његове погрешке).

Видећи, како Малетић располаже с позоришном дружином, како без потребе повншава

плате и неким медиокритетима, и како већ у октобру узима из државне касе 500 дуката у напред од субвенције за идућу рачунску годину — видећи, да он још мене криви, што се не могу њему за љубав удвојити и утројити, да свршавам и свој и његов посао; — седнем и напишем меморандум о целокупном стању позоришта (и под пређашњом одборском и под Малетићевом управом) и пошљем га једином човеку, који је томе злу могао доскочити. А то је био тадашњи намесник Јован Ристић, мој стари познаник и пријатељ.

Хтео сам тиме упозорити владу, да при избору управитеља има у виду не само политичан карактер, него и друга својства, која се за управу једне овако компликоване установе траже.

За себе нисам ништа очекивао. Знао сам да ме онде горе *неће* па ми се нисам хтео ни наметати. Моји су се планови већ поодавно врзли око *школе*. Желео сам онамо се вратити, откуда сам још 1857. против своје воље отишао. У поборништву сам желео остати само још, док се оно колико толико не утврди и док не нађем себи замену. А дотле ми је сва жеља била, да ми за управитеља дође човек, који ће свој посао запста и отпраљвати и кога нећу морати сваки час као Малетића замењивати.

И С Т И Ћ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Гренгоар, позоришна игра у једном чину; написао Баввиљ, превео Ј. Ђорђевић. — Еманципована, шаљива игра у једном чину, написала Даница Бандићка-Телечкова.)

Како се управа прошле недеље са Премарејевим „Доктором Робинот“ непобитно уверила о том, да овдашњи српски позоришни свет не друкчије него баш електрише појава Димитрија Ружића у једној од т. зв. Glanzrollen његових, то је похитала те и ове недеље дала Ружићу прилике, да се прикаже онакав, какав је био од како га знамо, какав је свеђ још и какав ће ваљда остати док га буде, уметник на име по божјој милости, уметник, који истинитим својим, неизвештаченим, неусиљеним, правим уметничким

жаром и заносом уме да убеди, да троне, да разгали, једном речју: за собом да те одмами свакамо а ти да му се подаш па да недавице хрлиш за њим, дивећи се тој големој снази, којој не можеш да одолиш. Одабран је био за то друго — слободно смем рећи — Ружићево вече стари „Gringoire“ Теодора Фолена de Banville, који се већ са свим одомаћио на српској позорници. Ружић је био вољан и ђран те му је апострофа сиротињи са уста текла тако громко и врело, као да одиста силази са младићских усана двадесетгодишњег песника-занесењака а не имитатора-мима, који ево већ пуних тридесет и пет година служи мучну и вапорну службу просвети свог рада. Блажени такви, као што је Ружић, јер ти не старе, не клону. Таквима је

младост вечита, таквима је снага непорушива. Него се овом приликом видело још нешто на Ружићу, што је речито тумачило ванредну му вољност и дрност тога вечера. Баш се видело, како му се мили, што је дочекао, да и они, који су уз њега и с њим на позорници, пристају сви у његово друштво те заједно с њим дају целину, каква се само може пожелети. Пре свега је ту његов стари опробани *samarade de guerre* Лукић, који је већ тако испекао свог Луја XI., да ће га веома ретко ко тако погодити као он. Па је Ружићу наравно морало необично бити мило, кад је видео уза се ону некад малу Милку, како је као угледна и разборита Лујза јуначки и поносито стала уза свога чика-Ружића. А морао се радовати видећи, да је Тинка Лукићка озбиљна уметница, коју крај куд и камо замашнијих јој задатака не мрзи не само примати се епизоде, каква је удовица Николија у „Гренгоару“, него је још тумачи с маром, какав је већ свикла улагати у замршене проблеме, које она од неколико година амо све од реда решава тако, како јој служи на дику. Није се зацело најмање обеселио Ружић, кад се уверио, да и Филиповић као Симон Фурније и Душановић као берберин Оливјé нису на одмет, него ваљане снаге, који су, што но реч, кадри и стићи и утећи и на страшну месту постајати. Ако се за вечито младога Ружића може рећи да се подмладио, онда то најбоље може окарактерисати и појаву му и игру у „Гренгоару“ сад у уторак.

После „Гренгоара“ давала се први пут изворна, сад једно-, а у први мах трочина шаљива игра, коју је пре две године написала Даница Бандићка, јединица неумрлога Лазе Телечкога, и с натписом „Еманципована“ пустила у бој о награду код Матице Српске. Ја сам био један од двојице оцењивача и што сам рекао за „Еманциповану“ младе Бандићке, може се читати у 180 књизи Летописа Матице Српске са свим остраг у изводима из записника књижевног одељења и одбора. Бандићка је тадашњи мој савет послушала, стегла је своју „Еманциповану“ у један чин и на ново је послала Матици Српској. Ту ју је онда дочекао мој колега Милан А. Јовановић и по што ју је, споразумевши се са мном, препоручио на награду, изјавио је и у своје и у моје име, да бисмо се радовали, кад бисмо је што пре гледали са нове позорнице у Новом Саду. Управа је ево ту радост учинила нама двојици

а да ли је тим учинила радост и овдашњој српској публици, то није у реду да пресуђујемо ја и мој колега, који емо своју веру у успех „Еманциповане“ на позорници исказали и сувише јасно речима, саопштеним у 182. књизи Летописа Матице Српске на 160. страни: „И читалац налази задовољство кад је чита, али тек ће нам са позорнице пружити права уживања“. Ја са своје стране само смем толико рећи, да није само галантерија према нежнијем полу, ако изјавим, да овом приликом не морам поновити оно, што сам после премијере Јефтићевих „Четир милијона рубаља“ у свом „Стражилову“ године 1886 на 513 страни изрекао, да наиме долазим све више до уверења, да се једна иста ствар друкчије чита а друкчије гледа с позорнице. Трећи би ко позван био сад, да о „Еманципованој“ Данице Бандићке каже шта мисли. Ја што сам имао рећи о „Еманципованој“ као о књижевном делу, рекао сам, а какав успех има као чисто позоришно дело, то са своје стране не могу регистровати већ и с тога, што мислим, да бих неправду нанео авторци, кад бих њу можда криво са оних претераних и неукусних алотрија Јелене Весичеве, које би приличиле на подијум Ронахерова етаблисмана.

Г.

С И Т Н И Ц Е.

(Вистар слуга). Слуга ушао доктору, па му јавља:

- Господине докторе, дошла су два нема човека и желе, да их видите.
- Нема? — запита лекар.
- Бар тако кажу.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Ред позоришних представа).

У уторак 13. (25.) фебруара по други пут: „Нервозне жене“. Комедија у 3 чина, написали Ернест Блум и Раул Тоше, с француског превела Станка Ђ. Глишићева.

У четвртак 15. (27.) фебруара: „Фабрицијусова ћерка.“ Позоришна игра у 3 чина, написао А. Вилбрандт, превео Ј. Грчић.

У суботу 17. (29.) фебруара први пут: „Цезаров тестаменат.“ Комедија у 3 чина, написали Адолф Бело и Едмунд Виљтар.

Издаје управа срп. нар. позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

28. Представа.

У ДУЊЕРСКОМ ПОЗОРИШТУ.

Ван претплате.

➡ ПРЕСТАВА ЗА НАРОД С ОБАЉЕНИМ ЦЕНАМА. ⬅

У Новоме Саду, у недељу 11. (23.) фебруара 1896:

ЦИГАНИН.

Позоришна игра у 3 чина, с певањем и играњем, од Е. Спигетција, посрбно Ј. М. Шимић, за позоришту улесно А. Хаџић, музика од А. Милчинског. — Редитељ: Лукић.

ОСОБЕ:

Градић, спахија — — — — Миловановић.	Јефта, спахински пандур — — Бакаловић.
Глиша Краткић, богат тежак, нежењен старкеља — — Душановић.	Книшбров — — — — Стефановић.
Ђорђе, његов синовац — — Спасић.	Пела, } — Ј. Весићева.
Макса, тежак — — — — Тодосић.	Савета, } — Д. Весићева.
Ракила, његова жена — — Миловановићка.	Стана, } — К. Жикићка.
Евица, његова кћи из првога брака — — — — В. Милићевићка.	Мара, } — Љ. Душановићка.
Живко, циганин — — — — Лукић.	Кумрија, } — Д. Туцаковићева.
Петко, његов син — — — — Марковић.	Јелка } — З. Ђуришићева.
Ружица, његова кћи — — — — М. Марковићка.	Кум — — — — — — Жикић.
	Девер — — — — — — Поповић.

Свирачки збор 70. пешачке пуковнице свираће ове комаде: 1. „Љубавна попевка“, од Ивана пл. Зајца. — 2. „Бранково коло“, од Ј. Чаду-а. — 3. Черго моја, чергиче“.

У уторак 13. (25.) фебруара по други пут: „Нервозне жене“. Комедија у 3 чина, написали Ернест Блум и Раул Тоше, превела Станка Ђ. Глишићева.

УЛАЗНЕ ЦЕНЕ: Ложа у партеру и у I. спрату: 4 фор — Седиште у паркету у I. и II. реду: 80 н. — Седиште у паркету: у III. IV. V. VI. реду: 60 н. — Седиште у VII—XII. реду: 40 н. — Седиште на балкону у I. реду: 80 н. — Седиште на балкону у II. реду: 60 нов. — Седиште на балкону у III IV. реду: 40 нов. — Седиште на галерији у I. реду: 40 нов. — У II. реду 30 нов. — Стајање: 40 н. — Стајање на I. галерији: 30 н. — Стајање на II. галерији 20 н.

Улазнице могу се добити у књижари браће М. Поповића од 9—12 пре подне, од 3—5 после подне у позоришту и после на каси.

Почетак тачно у ➡ 7¹/₂, ➡ свршетак у 10¹/₂ сахата.